ކީރިތި ޤުރްއާނުގެ ތަފްސީރު (78)

ޑރ. ޢަބްދުއްސައްތާރު ޢަބްދުއްރަޙްމާން

(ޑިސެމްބަރ2012ގެ ދަރުމައާ ގުޅޭ)

އަދި ކެތްތެރިވާ މީހުންނަށް ދެއްވާ ޘަވާބު ބަޔާންކުރައްވަމުން ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿ مَا عِندَكُمْ يَنفَدُ ۖ وَمَا عِندَ ٱللَّهِ بَاقٍ ۗ وَلَنَجْزِيَنَّ ٱلَّذِينَ صَبَرُوٓا۟ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُوا۟ يَعْمَلُونَ ﴿٩٦﴾ ﴾

النحل: ٩٦ މާނައީ: "ތިޔަބައިމީހުންގެ އަތުގައިވާ ތަކެތި ނިމިގެންދާނެއެވެ. ނަމަވެސް މާތް اللهގެ ޙަޟްރަތުގައިވާ ތަކެއްޗަކީ ދެމިހުންނަނިވި ތަކެއްޗެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން ކެތްތެރިވިންނަށް، އެބައިމީހުން ކުރި އެންމެ ހެޔޮ ޢަމަލުތަކަށްވުރެން ރިވެތިން، އެމީހުންގެ އަޖުރު މާތްރަސްކަލާނގެ އެބައިމީހުންނަށް ދެއްވާ ހުށީމެވެ."

އަދިވެސް ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ.

﴿ أُوْلَـٰٓئِكَ يُؤْتَوْنَ أَجْرَهُم مَّرَّتَيْنِ بِمَا صَبَرُوا۟ . . . ﴿٥٤﴾ ﴾ القصص: ٥٤ މާނައީ:

"އެއީ އެބައިމީހުންނަށް އެބައިމީހުން ކެތްތެރިވުމުގެ ސަބަބުން ދެފަހަރަށް ޘަވާބު ދެވޭނެ ބައެކެވެ." ކެތްތެރިވުމުގައި أيّوب ގެފާނަކީ މިސާލެކެވެ. އެކަލޭގެފާނާ ބާރަގޮތީން ވަޙީކުރައްވާފައިވެއެވެ. ﴿ إِنَّا

وَجَدْنَـٰهُ صَابِرًا ۚ نِّعْمَ ٱلْعَبْدُ ۖ إِنَّهُۥٓ أَوَّابٌ ﴿٤٤﴾ ﴾ ص: ٤٤ މާނައީ: "ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނަށް ކެތްތެރިވި ވަޖިއްގެންނަވާ ބޭކަލެއްކަން ތިމަންރަސްކަލާނގެ ދެކެވޮޑިގެންފީމެވެ. އެކަލޭގެފާނަކީ ވަރަށް ރަނގަޅު އަޅެކެވެ. އަދި ހަމަކަށަވަރުން އެކަލޭގެފާނަކީ ގިނަގިނައިން ތައުބާވާ ވަޖިއްގެންނަވާ ބޭކަލެއްކަމުގައިވެއެވެ."

الإمام الغزالى ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. ރިވާކުރުމުގައި ވެއެވެ. މިހާރު ހަނގުރާމައަކަށްގައި އަބޫބަކުރުއާ މިނިވަންކުރެއްވި އަލް ސާލިމުގެ އަރިހުން ވަޑައިގެންފިއެވެ. އެހިނދު ސާލިމު އެންމެ ފަހުކޮޅުގައިވާ މީހުންގެ ތެރޭގައެވެ. އަދި އެންމެ ހަނދާ ދަރާޅު ބާރުކޮށްގެއްލެވެ. އެކަލޭގެފާނު އަބޫބަކުރުގެ އެންމެ ވާހަކަ ކުރުމުން އެމީހަކީ ތިޔަކަމެއް ކުރައްވަނީ އުމަރު ސާލިމު ބުނެލެވިއެވެ. ރިވަނސާ ދަރުމިހުންގެ ރަސްކަލާނގެ މި ރަޙްމަތް އަދި ދަރަޖަތަށްވީއެވެ! އަދި ރަސްކަލާނގެ މިދުނިޔެ ބަދަލުވެގެން ކުޑަވެ މާތްވީއެވެ! މިހެން ވިއަދު ވާހަކަ ރަނގަޅުއެވެ! އިބްރާހީމް ސްރެއްގެ

ދުނިޔޭގައި އޮތްނަމަ މިއަދު ފަޤީރުވީ އިލާހު ކުރައްވާއްޔާ ހިއްޖަވާހިރީވެވެ. (إحياء علوم الدين للغزالى 979/4)

﴿ وَلَا تَقُولُوا۟ لِمَن يُقْتَلُ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمْوَٰتٌۢ ۚ بَلْ أَحْيَآءٌ وَلَـٰكِن لَّا تَشْعُرُونَ ﴿١٥٤﴾ ﴾

البقرة: ١٥٤ މާނައީ: "އަދި މާތް اللهގެ މަގުގައި ޖިހާދުކޮށް ޤަތުލުވެވޭނަމަ މީހުންނާމެދު، އެބައިމީހުންނަކީ މަރުވެފައިވާ ބައެއްކަމަށް ތިޔަބައިމީހުން ނުބުނާށެވެ! އަދި ޚިޔާލުކޮށްވެސް ނުވާށެވެ! އެމީހުންނީ ދިރިތިބި ބައެކެވެ. ނަމަވެސް ތިޔަބައިމީހުންނަށް އެކަން ނުއެނގޭނެއެވެ."

އަދި އެހެން އާޔަތެއްގައި އަންނަނިވި ގޮތައިން އަންގަވާފައިވެއެވެ.

﴿ وَلَا تَحْسَبَنَّ ٱلَّذِينَ قُتِلُوا۟ فِى سَبِيلِ ٱللَّهِ أَمْوَٰتًۢا ۚ بَلْ أَحْيَآءٌ عِندَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ ﴿١٦٩﴾ ﴾

آل عمران: ١٦٩ މާނައީ: "މާތް اللهގެ މަގުގައި ޖިހާދުކޮށް މަރުވި މީހުން މަރުވެފައިވާ ބައެއް ކަމުގައި ތިބާ ހީނުކުރާށެވެ! އަދި ހީއެއް ނުކުރާށެވެ! އެބައިމީހުންނީ، އެބައިމީހުންގެ ވެރި ރަސްކަލާނގެ

ހަށްދަކުގައި ދިރިތިބި ބައެއްކަމެވެ. އަދި
އެމީހުންނަށް ރިޒްޤުދެވޭ ކަމަށެވެ."
الشّهيد އެދި މާތް اللّه ގެ މަގުގައި
ހަނގުރާމަކޮށް މަރުވެފައިވާ މީހާއެވެ. عبد
اللّه بن عباس رضى اللّه عنهما ގެ އަރިހުން
ރިވާވެފައިވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ސަލާމާއި
ބަރަކާތްލެއްވި ނަބިއްޔާ ޞައްލައްލާހު
ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ވިދާޅުވިއެވެ. އުޙުދު ހަނގުރާމައިގެ
ދުވަހު ޝަހީދުވި އެމީހުންގެ އަޚުންތައް
ޝަހީދުވުމުން މާތް اللّه އެމީހުންގެ
ރޫޙުތައް ފެހިކުލައިގެ ދޫނިތަކެއްގައި
ލެއްވިއެވެ. އެދޫނިތައް ސުވަރުގޭގެ
ކޯރުތަކުން ފެނުބުއި ސުވަރުގޭގެ މޭވާއިން
ކައިއުޅެއެވެ. އަދި العرش ގެ ހިޔާގައި
އެލުވިފައިވާ ރަން ބައްތިތައް ކައިރިއަށް
އައިސް ވަޖެހެނީއެވެ. ދެން
އެމީހުންނަށް ރަނގަޅު ކާއެއްޗާއި ބުއިން
އަދި އަރާމު ލިބިގެން ހުރި ލިބުމުން
އެމީހުން ބުނެފައިވެއެވެ. ތިމަންމެން
ސުވަރުގޭގައި ދިރިތިބި ވާހަކައި
ތިމަންމެން ރިޒްޤު ލިބޭވާހަކަ
ދުނިޔޭގައި ތިބި މީހުން އަންގަވައި
ދޭނެ ކާކުހެއްޔެވެ؟ އޭރު މިހަބަރު
އަބައިމީހުން ލިބުމުން ޖިހާދުކުރަން
ނުގޮސް ތިބުމުން އެއްލާބާވާފައި
ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި ފުރަގަސްދީ
ފިލަން ނުދިއުމަށްޓަކައެވެ. އެހިނދު
މާތް اللّه އަންގަވާއެވެ. ތިޔަބައިމީހުންގެ
ޚަބަރު ތިމަން އެބައިމީހުންނަށް
ތިމަން اللّه ފޮނުއްވާނަމެވެ. މިއީ
ސަބަބު ބަޔާންކޮށްދޭކަމަށް الإمام القرطبى
ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. أنظر تفسير القرطبى
260/4، أنظر سنن أبي داؤد2520

الإمام القرطبى ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

بقىّ بن مخلد ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ
ސަނަދާއެކު ޖާބިރު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ އަރިހުން
ރިވާކުރެއްވާފައިވެއެވެ. ޖާބިރު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު
ވިދާޅުވިއެވެ. ސަލާމާއި ބަރަކާތްލެއްވި
ނަބިއްޔާ ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު މިމަންޒަރާ ބައްދަލުވެ
ވަޑައިގެންފައި ބަޔާންކުރައްވައިވިއެވެ.
އޭ ޖާބިރުއެވެ! މިކަހަލަ ހިތާމަވެރި ކަމެއް
ހުރީ ކީއްވެގެންހެއްޔެވެ؟ މިވަނީ ދަރިފުޅުވެއެވެ.
ޔާ اللّه ގެ ރަސޫލާއެވެ! މިވަނީ ބައްޕަ
ޝަހީދުވެވަޑައިގެންނެވެ. އަދި ދަރިންތަކެއްވެސް
ދޫކުރައްވައިއެވެ. އަދި އޭގެ އިތުރުން
ދަރަނިވެސް އެބައެއްވެ. އެހެނދު
ސަލާމާއި ބަރަކާތްލެއްވި އިބްނު
ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. މާތް اللّه
ކަލޭގެ ބައްޕާފުޅާ ބައްދަލުކުރެއްވީ
ވަރުގަދަ ގޮތަކަށް ކަމުގައި ހެއްކޮށްބާ
މިވަނީ ކަލޭގެ ބައްޕަ ނުދެއްވާނެވެ؟
މިވަނީ ދަރިފުޅުވެއެވެ. ޔާ اللّه ގެ ރަސޫލާއެވެ!
ކަލޭގެ ހަބަރު ދެއްވާނީ ކަމެއްވެ!
އެހެނދު ސަލާމާއި ބަރަކާތްލެއްވި
އިބްނު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ.
ހަމަކަށަވަރުން މާތް اللّه ކަލޭގެ ބައްޕާފުޅާ
ބައްދަލުކުރި ބަސްފުޅު ވަހީކުރެއްވި
އެއްވެސް ހިޔަވަހުން ނޫނެވެ. އަލަތުގެ
ކާންފެ ތިރަކާ ބަސްފުޅު ވަހީކުރެއްވިޔަސް
ވަހީކުރެއްވި ހިޔަވަހެއް ނެތި ދުނިޔެވެ.
މާތް اللّه ކަލޭގެ ބައްޕަ އަރިހުން: جابر
ގެ ބައްޕާ ބައްދަލުކުރި ހަމަކަށަވަރެވެ. ޔާ
މިވަނީ اللّه ގެ އަޅާއެވެ! މިބާ ބަހުރުތާކުމެއް
ދަރުމަވެރިވެވެ! އަކަހެއް ކާނދެއްވާ
ހެދިމެވެ. އެހެނދު ޖާބިރު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ
ބައްދަލުވި ދަރުމަވެރިއެވެ. މިހާގެ ވެދި
ރަސޫލާއެވެ! އިބަރަސޫލާ ހަޔާތް ވަގުތުގައި
ދުވަސް ފަހަކަށް ޝަހީދުވުމަށް މިހާރު
ދުނިޔެއަށް ނަފުސްއެއް ހެރި ކަވެވެ. އެހެނދު

މާތް اللّه އަންގަވައިވެއެވެ. އެއްވެސް މީހަކު
ދުވަސް ފަހަކަށް ދުނިޔެއަށް ނުފޮނުއްވާން
ކަމަށް ތިމަންކަލޭގެ ނިމުނުއެވެ.
އެހެނދު ޖާބިރު ރަޟިޔަﷲ ޢަންހުގެ ބައްދަލުކުރި
ދަރަނިވެއެވެ. އަހާގެ ވެދި ރަސޫލާއެވެ!
މިހިނދު މަތީގެ ހަރަކާތް ދުނިޔޭގައި މިބި
މީހުން ދުނިޔެއަށް ނުބުނެވޭނެ! ދަރަށް މާތް اللّه
آل عمران ސޫރަތުގެ 169 ވަނަ އާޔަތް
ބާވައިލެއްވިއެވެ. (تفسير القرطبى 261/4،
عبد الرزاق المهدى އާއި الشيخ الالبانى
އާދަބުކަރުން ވިދާޅުވެފައި މިއީ ޙަސަން
ދަރަޖައިގެ ބަޔާނެއް ކަމުގައެވެ. ابن ماجة،
ނަންބަރު 190)

الإمام القرطبى ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.
މިއާޔަތުގައި އެބަހީ: آل عمران
ސޫރަތުގެ 169 ވަނަ އާޔަތުގައި މާތް اللّه
ބަޔާންކުރައްވާފައި އެވަނީ ޝަހީދުންނަކީ
ސުވަރުގޭގައި ދިރިތިބި ބައެއްކަމާއި
އެމީހުންނަށް ރިޒްޤު އެބަހީ: ކާބޯތަކެތި
ދެވޭކަމެވެ. އެމީހުންގެ ހަށިތައް
މަރުވެފައިވިޔަސް އެމީހުންގެ
ރޫޙުތައް އަހަރެން މުއުމިނުންގެ ރޫޙުތައް
އެއްވެދާއިން ދަރުއްސަވެއެވެ. ނަމަވެސް
ޝަހީދުންނަށް ދިވެހިވާ ކަމެއްވި
ދަރަޖައަކީ އެމީހުން ގެހެކުތު ވަރުތަކުން
ފެނިގެން ސުވަރުގޭގައި އެމީހުންނަށް
ކާބޯތަކެތި ދެވޭވެ. މިގޮތަށް އެމީހުންގެ
ދިރިހުރުންވެސް އެބަހީ އެއްގަލަކަށް ވެފައެވެ.
މިވަށްސަލާގައި ދަރަނިބާކަރުންގެ
ވާދަގައި އިޖުމާޢު އެޅިދިޔައިވެއެވެ.
ނަމަވެސް އިސްވެ ބަޔާންކުރެވުނީ ގިނަ
ދަރަނިބާކަރުންގެ ވަރުދާބެވެ. އަނެއްބަޔަކު
ދަރުކާތުގައި ޝަހީދުންގެ ރޫޙުތައް
އެމީހުންގެ ގަބުރުގައި ވަނިކޮން އަނބުރާ

ޖައްދުކުރާނަމަ ހުއްޓެވެ. ދެން އެބައިމީހުން އެމަނުގައި އެބަޔަ: ޖަބަލުގައި ނުވަތަ ކަންވުގައި ދިރިއުޅޭހިދު ނިޔުލަމީގެއެވެ. އަދި ކާފިރުންނަން ބަދަލުދައްވުމަން ކާފިރުން އަމިހުންގެ ޖަބަލުގައި ދިރުއްވާ ތަކަޔިންނަވެ. مجاهد ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. ށަރީދުންނަން ސޯވަތުގެ ޓާވައިން ދިޔާފާދު ހުއްޓެވެ. އަދި ސޯވަތުގެ މުސްވަސްވަސް ދުވާ ހުއްޓެވެ. ނަމަވެސް އަމިހުންވެސް ސޯވަތުގެއަށް ނުނުވެ. އަޅުއްބަޔަކު ބުނަނީ އެއާއަޅުގައި އެވަނީ މަޑުޖެ ބޭނުން ކުރުވިއްޔައިވެ. އެބަޔަ : އަމިހުންނީ ނިޔުމަޖެހޭ ބަޔަކުވެރިންނަވެ. އަޅުއްބަޔަކު ބުނަނީ ށަރީދުންގެ ޖުޒާމުއްވަނީ ފުރާޅުމައިގެ ދުނިޔެއްގެ ބަލިޔެއެވެ. އަދި ސޯވަތުގެއި އެބައިމީހުން ރިޔާޒަވެސް ދަރަވެއެވެ. އަދި އަމިހުން ކައިވެސް ހުދަނެވެ. އަދި އެހުން ނިޔުމަޖެހެއްވެސް އަމިހުނަން ޖިބެއެވެ. ހުރިހާ ވަހަކަތަކެއްގެ ޖެޝައިން ބަޔާބައި މިފަހުން ބަޔާންކުރުވުނު ގޮތެވެ. އެއި މިވާނަގައި ބަޔާބަ ބަޔަޑު ވަރިދުވެފައިވާމިއެވެ. تفسير القرطبى 262/4

އަދިވެސް الإمام القرطبى ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. ށަރީދުންނަށް ބުނާމިގޮތުން ދިރިއިޖި ބަޔަކަނަވާމިވެ އަމިހުންގެ މައްސަކަތް ކަނޑަނާދަށް ނުކުރާ ހުއްޓެވެ. ށަރީދުން ހިނދުމާ އަދި އަމިހުންގެ މައްސަކަތް ކަނޑަނާދުކުރާ ވެދު ދަންނަބަކަތުން ދެބަސްވެ ވަޖައިގެންފުރައިވެއެވެ. الإمام مالك އާއި الإمام الشافعى އާއި الإمام أبو حنيفة އާއި الثورى ވިދާޅުވާގޮތުގައި ހުރިހާ ށަރީދުންވެސް ހިނގަންޖެހޭނެއެވެ. އަދި އަމިހުންގެ މައްސަކަތް ކަނޑަނާދުވެސް ކުރަންޖެހޭނެއެވެ. ނަމަވެސް ހަސްކުރާވައިގެ

މައިދާނުގައި ކާފިރުންނާ ހަނގުރާމަކުރާން ށަރީދުވާ މިހުން ހިނގުމުގެއްވެސް ނުވެއެވެ. އަދި އަމިހުންގެ މައްސަކަތް ކަނޑަނާދުކުރުމުގެއްވެސް ނުވެއެވެ. އަދި އަނގަނިދު ބަޔަފުޅުގައިވާ ކުރައިން ހަރާކާތެއް ކުރަންވެސް ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. ޖަބަލުގެ ކުރަންގެ އަރިހުން ބޭނުންވާމީހުން ކުރައިންގެ ހަތިބައިގައި ހަމަލާދިނުމަށް ވެރިކަމަށް ނުވާފައިވެއެވެ. ސަރުކާރު ބަޔަވާމީހުގެ އިޖުރު އަދާކުރާއިރުގައި ބަޔަޅުކުރިއްވިއެވެ. އިމުރު (އެބަޔަ: ދުޢުރު ހަނގުރާމައިގެ ށަރީދުން) އަމިހުންގެ ޚާއްސަކޮށް ވަގުތާހިކަވެ. (نقلا من تفسير القرطبى 263/4، މިއީ صحيح ބަޔާނުއްކަމަން الشيخ عبد الرزاق المهدى ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. انظر أيضًا صحيح مسلم 1876، الترمذى 1656) السيّد سابق ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި ކާފިރުންގެ އަތުން ޝަހީދުވާ އަމިހުން جنب حالت ގައި ތިބިކަމުގައިވިޔަސް އަމިހުން ހިނދުމެއް ނުވެއެވެ. އަދި ދުޢުރު ހަނގުރާމައިގެ ދުވަހު ށަރީދުވި މީހުން، އަމިހުން ހިނދުމެއް ނުވެއެވެ. އަދި ދުޢުރު ހަނގުރާމައިގެ ށަރީދުވިމީހުން، އަމިހުންގެ އަޚަޔާކަށް ވަގުތުވަނީ ސަލާމާއި ބަޔަޅުވާއި ޚާއްޞަ އިމާމު އަކަލަގެ ކަޑުވާގެން އަމުރުކުރެއްވިއެވެ. އަދި އަމިހުން ނުވެސް ހިނަވެއެވެ. އަދި އަމިހުންގެ މައްސަކަތް ކަނޑަނާދުވެސް ނުކުރެވެއެވެ. ނަމަވެސް ހަނގުރާމައިގެ މައިދާނުގައި ޤަތުލުޖަހުދު ކާފިރުންގެ އަތުވިޔަން ކުރަވިޔައިވާ މުސްތިމުންނަފެވެސް ށަރީދުންކަމަން އައިސްވެފައިވެއެވެ. މިޔަދަ ހިނދުމެއް ހިނަވަންޖެހޭނެއެވެ. އަދި އަމިހުންގެ މައްސަކަތް ކަނޑަނާދުވެސް ކުރަންޖެހޭނެއެވެ. ހަވަކަނަވަރުން ސަލާމާއި ބަޔަޅުވާބަޔަޅުއްވި އިޚުރު އަކަލަގެވާނުންގެ

ބަރާބަރުގައި އަކަލަގެ އަޚަޔާކަ ބޮލުވާމީހުން ހިނދުމުން އަންގަވައިވެއެވެ. އަދި އަކަލަގެ ވާނަހުން ކުރަން މުސްތިމުންވެސް އެޅުދަ މީހުން ހިނދިއެވެ. މިގެޔަން ޖުމްލަގާ ވާނަހުގެ ޖުޒާމްގެ ހާލަތުގާއި އަދިގެ ވާނަހުގެ ހިނދިއެވެ. މުހިރާ ބަލާބަލިއްސެވެސް ށަރީދުންނަވެ. އަދި جهاد ގެ މައިދާނުގައި ނޫނަސް ށަރީދުންގެ ދަރަޖަ ނުވަތަ ށަރީދުކަން ވާނަކަމަން ވާރިދުވެފައިވާ އެތައް ބަރަކަވެއެވެ. ވިސްތާރަކަން ކަނޑައް ޖަރައްވާ ވިހުންވެސް ވާހިނދީ ށަރީދުންނަވެ. أنظر فقه السنة 432/1، بتصرف) ސަލާމާއި ބަޔަޅުވާބަޔަޅުއްވި އިޚުރު އަކަލަގެވާނުންގެ ބަސްބަ ބަޔާނުން ފާޅުވާ ގޮތުގައި އަންނަނިވި ގޮތުގެ މަރުވެގެން ދާނީހުންވެސް ށަރާދަތުގެ ދަރަޖަ ލިބޭހުއްޓެވެ.

1- ބަނޑުގެ ބަލިގައި މަރުވާމީހުން (suffering stomach pain or acheمعجم لغة الفقهاء، ص400)

2- ޖުޒާމުގެ ބަލިގައި މަރުވެގެންދާ މީހުން.

3- ހަރަދަވާ މަރުވެގެންދާމީހުން .

4- ފާރުއްވަޓަ އައްޑަވޭ ދަށުވެ މަރުވެގެން ދާމީހުން. (أنظر الترمذى 1063 މިއީ حسن އަދި صحيح حديث އެއްކަމަން الإمام الترمذى ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

5- ތިލަގެ ވުރާ ދިޔާއުކާބުވާގެ ތެރޭގައި މަރުވެގެންދާ މީހުން.

ރަސޫލުﷲ ޙަދީޘްގައިވޭ އަބޫހުރައިރާގެ އަރިހުން ރިވާވެފައިވެއެވެ. ސަޙާބީއި ބައްދަލުކުރައްވާ އިރުގައި އަލައިހިއްސަލާމްގެ އަރިހުން ތިޔަކާ އައިސް ދެންނެވިއެވެ. ޔާﷲގެ ރަސޫލާއެވެ! ތިޔަކާ އައިސް ތިމަންނާގެ މުދާ ގަދަކަމުން ގެންދަން އުޅެނަމަ ހަދާނީކީކޭތޯ ވިދާޅުވެދެއްވާށެވެ! އިތުރު އެކަލޭގެފާނު ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. ތިބާ، ތިބާގެ މުދާ އޭނާއަށް ނުދޭށެވެ! އޭރު ތިޔަކާ ދެންނެވިއެވެ. އަދި ތިޔަކާ (ތިމަންނާގެ މުދާ ގެންދަންވެގެން) ތިމަންނާ ކުށްނުކޮށް ދެން ހަނގުރާމަކުރުން ވިދާޅުވެދެއްވާނަމަ! އިތުރު އެކަލޭގެފާނު ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. (ތިބާ، ތިބާގެ މުދާ ދިފާޢުކުރުމުގެ ގޮތުން) އޭނާ ގައިގާ ތަޅައިގެންނަމަ ނިކަމެވެ. އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. އަދި ތިޔަކާ ތިމަންނާ މަރައިލައިފިނަމަ ދެންވާނީކޮއް ވިދާޅުވެދެއްވާނަމަ! އިތުރު އެކަލޭގެފާނު ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. ތިބާއަކީ ޝަހީދެކެވެ. ދެން އޭނާ ދެންނެވިއެވެ. ތިމަންނާގެ އަތުން އަދި ތިޔަކާ މަރުވެއްޖެނަމަ ދެންވާނީކޮއް ވިދާޅުވެދެއްވާނަމަ! އިތުރު އެކަލޭގެފާނު ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. ދެން އޭނާ މަރުވެދާނީ ހަލާކުވާ ނަރަކައިގައެވެ. صحيح مسلم (360) 225 (140)

6- ހިމާގެ އަޑިއަށް ނަގާސް ސަރަހަދެއް ކުރިމަތިވެގެން ވަސަވާސް ކުރާތީ ކުރިމަތީގެ ތެރޭގައި މަރުވެގެންދާމީހުން:

7- ހިމާގެ ދިރުން ކުއްލިކަން ކުރިމަތިވުން ވަސަވާސް ކުރާގޭ ތެރޭގައި މަރުވެގެންދާމީހުން:

8- ހިމާގެ ގޭގެ އަނދުވަރިން ސަރަހަދެއް ކުރިމަތިވެގެން ވަސަވާސް ކުރާތީ ކުރިމަތީގެ ތެރޭގައި މަރުވެގެންދާމީހުން: الترمذى 1421 މިއީ حسن އަދި صحيح حديث އެއްކަމަށް الإمام الترمذى ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

الإمام النسائى ރިވާކުރައްވާފައިވާ ރިވާޔަތެއްގައި އަންނަނިވި ގޮތަށް އައިސްފައިވެއެވެ. ތިޔަކާ ހިމާއަށް އަނިޔާއެއް ކުރިޔާކުން އެއަނިޔާއިން ސަރަހަދަކުން ވަސަވާސް ކުރާތީ ކުރިމަތީގެ ތެރޭގައި މަރުވެއްޖެނަމަ އެދިޔަކާ ވާހަކަ ޝަހީދުކަމެވެ. (سنن النسائى 4096) މިއީ صحيح حديث އެއްކަމަށް الشيخ الألبانى ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ.

ވީމާ މިބައި ވަންނަހުރި ހިމާގެ އަދިއްޔަ ނަގާސް ސަރަހަދުކުރިމަތިވެ ވަސަވާސްކުރާ ކުރިމަތީގެ ބައެކެވެ.

9- ވިހެއުމުގެ ތެރޭގައި މަރުވެދާ އަންހެނުން: سنن أبي داؤد، 3111 މިއީ صحيح حديث އެއްކަމަށް الشيخ الألبانى ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. سنن أبي ދާއޫދުގެ ރިވާޔަތެއްގައިވޭ އަންނަނިވި އިބާރާތެވެ. "والمرأة تموت بجمع شهيد" މި حديث ގެ މާނާއަކީ ދަރިންބަނޑުގައި ހުރެ ނުވަތަ އިނާރާ ބަލިބޭވެ ދުނިޔެއިން މަރުވެދާނަމަ ދެބައި ދާނީ ދާއިރާއާ ދެކުރި ބަނޑުގައި މަރުވެ އެދަރިކުއް ނިޔާވި މަރުވާ އަންހެނުން ކަމުގައެވެ. حاشية السندى فى ذيل سنن ابى داؤد 12/4، دار الكتب العلمية، ط. 1، 1995م) الإمام القرطبى ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. އަދި ދަރިކުދި ބަނޑުގައި އޮވެ މަރުވާ އަންހެނުންނެވެ. ބަނޑުވެއްޖެ އަދި ދަރިކުދި ވިހައިގެން މަރުވާ ބަލިވެ ނިޔާވާ އަންހެނުންނެވެ. ވިހެއުމަށްފަހު އެދުވަސްތަކުގައި ނިޔާވާ އަންހެނުންނެވެ. ބަނޑުވެއްޖެ އަދި ބަލިހުސްވުމުގެ ކުރިން މަރުވެގެންދާ އަންހެނުންނެވެ. أنظر التذكرة للإمام القرطبى 180/1، دار الكتب العلمية، ط. 2، 1987م)

10- ذات الجنب ގެ ބަލިގައި މަރުވާމީހުން: سنن أبي داؤد 3111، މިއީ صحيح حديث އެއްކަމަށް الشيخ الألبانى ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. ذات الجنب ގެ ބައްޔަކީ އިންސާނާގެ އަތުގެ ހަށިގައި ނަގާ ބޮޑު ބޮއްސެކެވެ. ނުވަތަ ބޮޑު ދުއްސެކެވެ. އެދުޅަ ނަގައި އެތެރި އަތުގައި ފާގައިގެންނެވެ. މިފަދަ ބަލިގައި އިންސާނާ ސަލާމަތްވުން މަދުކަމުގައެވެ. (اُنظر حاشية السندى نقلاً من النهاية فى غريب الحديث فى ذيل سنن أبي داؤد، 12/4، دار الكتب العلمية)

11- އަލިފާނުގައި އަނދައިގެން މަރުވާމީހާ سنن النسائى 3194، މިއީ صحيح حديث އެއްކަމަށް الشيخ الألبانى ވިދާޅުވެފައިވެއެވެ. މިއެވެ.

ރަސޫލުﷲ ޙަދީޘްގައިވޭ އަބޫހުރައިރާގެ އަރިހުން ރިވާވެފައިވެއެވެ. ވިދާޅުވިއެވެ. ސަޙާބާއި ބައްދަލުކުރައްވާ އިރުގައި އަލައިހިއްސަލާމްގެ ބަޔާންކުރެއްވިއެވެ. "ރަސޫލުﷲ އަލައިހިއްސަ ވަގުގައި

ޖިހާދުކުރުމަށް ނުކުންނަ މީހާއަށް ޟާމިނުވާ ވަޢުދުގެންނެވިއެވެ. އެއީ އެމީހަކު ތިމަން ﷲގެ މަގުގައި ޖިހާދު ކުރުމަށް ނުކުންނަނީ ތިމަން ﷲއަށް އީމާންވެ އަދި ތިމަން ﷲގެ ރަސޫލުންނަށްވެސް އީމާންވެ ހުރުމައެވެ. ވީމާ އެމީހަކު ސުވަރުގެއަށް ވައްދަވާނެކަމަށް ތިމަން ﷲ ޟާމިނުވާ ވަޢުދުގެންނެވުނީއެވެ. ނުވަތަ އެމީހަކު ޝަހީދުވާނަމަ އެމީހަކު ދިރިއުޅުއްވާތަނަކަށް އެނބުރި ރައްދުކުރައްވާ ހިފާވެ. އަޖުރާއި ގަނީމާއި އާއި އެނބުރި އަންނަހުރި ގޮތުގައި އަނިޔާ މުޙައްމަދުގެ ނަފްސު ހުރި އިލާހުގެ ޤަސަމް ﷲގެ މަގުގައި ޒަޚަމްވާ ކޮންމެ ޒަޚަމެއް ޤިޔާމަތްދުވަހުން ޒަޚަމްވި ގޮތަށް އަންނާނެއެވެ. އޭގެ ކުލައަކީ ލޭގެ ކުލައެވެ. އޭގެ ވަހަކީ މުސްކުގެ ވަހެވެ. މުޙައްމަދުގެ ނަފްސު ހުރި އިލާހުގެ ޤަސަމް މުސްލިމުންނަށް ދަތިވެދާނެކަމުގެ ބިރު ނުވާނަމަ ﷲގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަކުރާ ކޮންމެ ސަރިއްޔާއަކާއެކު އަބަދުވެސް ތިމަންނަކަލޭގެފާނު ނިކުމެވަޑައިގަންނަވާނެއެވެ. އަދި ތިމަންނަކަލޭގެފާނު ﷲގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަކުރެއްވުމަށް ނިކުމެވަޑައިގެން ޤަތުލުކުރެވި، ދެން ދިރުއްވައި ﷲގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަކުރެއްވުމަށް ނިކުމެވަޑައިގެން ޤަތުލުކުރެވި، ދެން ދިރުއްވައި ﷲގެ މަގުގައި ހަނގުރާމަކުރެއްވުމަށް ނިކުމެވަޑައިގެން ޤަތުލުކުރެވުން ތިމަންނަކަލޭގެފާނު ލޯބިވެވޮޑިގަންނަވަމެވެ.

صحيح مسلم (4859) 103- (1876)

قتادة ވިދާޅުވިއެވެ. أنس بن مالك ރަޟިޔަﷲ ޢަންހު ނަބިއްޔާ ޞައްލައްލާހު ޢަލައިހި ވަސައްލަމްގެ އަރިހުން ރިވާކުރައްވައެވެ. ނަބިއްޔާ ޞައްލައްލާހު ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ވިދާޅުވިއެވެ. ސުވަރުގެއަށް ވަދެވުނު ކޮންމެ ޝަހީދަކު ދުނިޔެއަށް އެނބުރި ރައްދުވުމަށް އެދިގެންފައެވެ. ޝަހީދުން ﷲގެ ޙަޟްރަތުގައި ލިބިވަޑައިގަންނަވާ ކަރާމާތް ދެކުމުން ދުނިޔެއަށް އެނބުރި ﷲގެ މަގުގައި ދިހަ ފަހަރު ޤަތުލުވުމަށް އެދޭނެއެވެ.

صحيح مسلم (4868) 109 (........) خلاصة

عبدالله بن عمرو بن العاص رضى الله عنها ގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ހަމަކަށަވަރުން ނަބިއްޔާ ޞައްލައްލާހު ޢަލައިހި ވަސައްލަމް ވިދާޅުވިއެވެ.
"ދަރަނި ފިޔަވައި ދެންހުރިހާ ފާފައެއް ޝަހީދުންނަށް ފުއްސަވައިދެއްވޭ ހެއްދެވެ." صحيح مسلم (4883) 119(1886) އަބޫ ސަޢީދުލް ޚުދްރީގެ އަރިހުން ރިވާވެގެންވެއެވެ. ނަބިއްޔާ ޞައްލައްލާހު ޢަލައިހި ވަސައްލަމްގެ އަރިހުން މީހަކު އައިސް ދެންނެވިއެވެ. މީސްތަކުންގެ ތެރެއިން އެންމެ ހެޔޮ މީހަކީ ކާކުތޯއެވެ؟ ނަބިއްޔާ ކޮށްދެއްވިއެވެ. އެމީހަކީ މުދަލާއި ނަފްސުން ﷲގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރާމީހާއެވެ. އެމީހާ ދެންނެވިއެވެ. ދެން ކާކުތޯއެވެ؟ ނަބިއްޔާ ކޮށްދެއްވިއެވެ. މީސްތަކުންގެ ނުބައިކަމުން އެއްކިބާވެ މީސްތަކުން އެކަހެރިވެ ﷲއަށް އަޅުކަން ކުރަމުންދާ ފަރުވާތެރި މުއުމިނު އަށެވެ.

صحيح مسلم (4886) 122(1888)

ﷲ ތަޢާލާގެ ރަސޫލާއެވެ ﷲ ދެކެވޭނެ މީސްތަކުން ﷲގެ ޙަޟްރަތުގައި ސާބިތުކޮށް ކޮށްދޭ އަޖުރު ހިތްޖެހޭ މީސްތަކުންނަށް އަޖުރުދެއްވާ ވާހަކަ ދަންނަވައިދިނުމަށް ނިހާފަރުވެ ދުވަސްދެއްވިއެވެ. ދެން އަދި ދޮރުވެސް ކުރެއްވުމުން ސުވާލުކޮށްދެއްވާން ދެއިންސާފުވުމެވެ. ދިޔައީ ކީއްވެތޯއެވެ؟ ނަބިއްޔާ ކޮށްދެއްވިއެވެ. އެކަކު ﷲގެ މަގުގައި ޖިހާދުކުރަނިކޮށް އަނެއް އެކަކު ޤަތުލުކޮށްލައެވެ. ދެން ފަހުން ﷲ ތައުބާވުމުގެ ތައުފީޤު ދެއްވުމުން އޭނާވެސް އިސްލާމްވެއްޖެއެވެ. އަދި އިސްލާމްވުމަށްފަހު ﷲގެ މަގުގައި ޖިހާދުކޮށް ޝަހީދުވެއްޖެއެވެ.

صحيح مسلم (4892) 128(1890)

(ނިމުނީ)